

Over 'radicalisering' – Interview met Hasna Ankal door vzw Motief

Onder de naam Dar es Salaam Limburg vond in het voorjaar een vormingsreeks plaats rond de positie van levensbeschouwing in de samenleving, met bijzondere aandacht voor islam. De reeks wordt georganiseerd door vzw Motief, Internationaal Comité, vzw Actieve Interculturele Federatie, Provinciaal Integratiecentrum, Kerkwerk Multicultureel Samenleven, Vormingplus Limburg, Katholieke Hogeschool Limburg.

Een van de onderwerpen die we aansnijden is 'radicalisering'. Onder andere Hasna Ankal, journaliste bij Het Belang van Limburg en bij al arte.magazine, deelde dan met ons haar visie. Motief sprak met Hasna aan de vooravond van de vormingsreeks. Een inkijk in haar standpunt kan u alvast in dit interview terugvinden.

Hasna, hoe wordt onze kijk op radicalisering beïnvloed door de mainstream media?

De mainstream media bepalen welke mensen we linken aan het woord radicalisme. Dan hebben we het vooral over de categorieën moslims, moslimjongeren en bekeerde moslims. mainstream media zorgen vooral voor een negatieve invulling van dat woord. Hierin volgen ze politici die over radicalisering spreken. Radicalisering is dan telkens een gevaar, iets wat onze veiligheid en de sociale cohesie in onze maatschappij bedreigt. 'Radicale moslims' zijn dan de slechte moslims die geplaagd worden tegenover de brave geïntegreerde 'gematigde moslims'. Media bouwen zo definities over ons waarvoor we zelf niet kozen en die niet overeenkomen met hoe we onszelf kennen. Media zitten vast in deze omschrijvingen en de vage invullingen die ze eraan geven.

Kan je een paar voorbeelden geven?

Onlangs zag ik een reportage die de diversiteit in de provincie Limburg wil tonen en promoten, en daar werden nogal rare stellingen gebruikt zoals "Een gematigde moslim is een moslim die wijn drinkt." Dit weerspiegelt hoe de 'gematigde moslim' iemand moet zijn die liefst zoveel mogelijk lijkt op hoe de witte meerderheid zichzelf ziet of inbeeldt. Een ander onderwerp dat vaak opduikt bij discussies over wie geïntegreerd is en wie niet is de hoofddoek. Moslimmannen worden bijvoorbeeld getest op wat ze vinden van dit kledingstuk: vinden ze het verplicht, dan zijn ze niet aangepast en zeggen ze dat ze het zien als een vrije keuze of als niet belangrijk dan zijn ze 'modern' en 'gematigd'.

Zelfs als media een 'strikte' of traditionele religiebeleving van moslims in een positievere manier willen belichten, blijven ze te vaak verder bouwen op een wereldvreemde visie over ons. Zo bracht De Standaard enkele maanden geleden in een reeks over radicalisme een interview met een jonge moslimman die als een voorbeeld diende van een moslim die niet geradicaliseerd of extremistisch is. Op zich had hij een mooi verhaal, en was het goed dat hij dat verhaal mocht brengen. Maar nu het was duidelijk dat hij als uitzondering benaderd werd. Meteen in de inleiding beschreef de journaliste zijn religiebeleving als een groeiende trend in de moslimgemeenschap omdat hij niet naar Syrië vertrekt. Dat maakte pijnlijk duidelijk wat het artikel vertelde over de religiebeleving van de meerderheid van Belgische moslims, want het was volledig gekaderd met de religiebeleving van Syriëstrijders als norm. Veel journalisten snappen niet wat hiermee mis is, en zo'n artikel kreeg zelfs steun van het Fonds Pascal Decroos voor bijzondere journalistiek.

Hoe kan die stereotyperende beeldvorming rond moslims en radicalisering doorbroken worden?

Er is zelfkritiek en zelfevaluatie nodig bij media, en niet enkel als het gaat over moslims. Deze kritiek mag niet enkel het terrein zijn van witte journalisten zoals Tom Naegels, de media-ombudsman.

Ik kan de uitdagingen en problemen niet opsommen in enkele minuten, maar ik denk meteen aan hoe we wonderen verwachten van 'meer kleur in redacties'. Diversiteit in redacties is van heel groot belang, en daar moet nog veel gebeuren, maar het is niet genoeg als het blijft bij diversiteit in lichamen en namen. Het is ook belangrijk dat onze inzichten en kennis een verschil mogen maken, en dat hangt vaak af van de positie die een journalist heeft in een mediabedrijf. Ik zeg dit omdat ik merk hoe veel mensen, zowel moslims als anderen, een zeer simplistisch beeld hebben over media. Als ze weten dat ik journalist ben lijkt dat een grote revolutie en denken ze dat ik nu elk onderwerp, elke invalshoek, elke mening, en elke persoon die ontbreekt in de berichtgeving in de krant kan plaatsnemen.

Op korte termijn hoeven we geen grote veranderingen te verwachten van mainstream media, ook al hebben zij de grootste invloed op vlak van beeldvorming. De pijnpunten zijn al dikwijls genoeg benoemd. Maar we hebben andere media of kunnen andere media creëren waar we onze eigen verhalen vertellen en onszelf definiëren zoals we dat willen. Denk bijvoorbeeld aan wat Bleri Lleshi doet met zijn blog of aan al.arte.magazine waar vrijwilligers met artikels over kunst en cultuur smaken en verhalen tonen die je ontbreken in witte media. Want als we spreken over beeldvorming is er een verschil tussen beeldvorming bij de witte meerderheid, en beeldvorming bij de minderheden zelf. Dat laatste vind ik nog belangrijker. Ik vind het niet emanciperend als we enkel streven naar bevestiging van de waarde van onze levens en inzichten door witte mainstream media. De invloed van kleinere media zal niet meteen even groot zijn als die van de mainstream media, maar het is goed als ze invloed hebben op het beeld dat we zelf hebben over onze gemeenschappen en over onze geschiedenis, en op ons zelfvertrouwen.

In een eerder debat van de Pianofabriek in oktober rond radicalisering gaf jij aan dat radicaal zijn, niet perse negatief is?

Toen de Pianofabriek me uitnodigde wou ik niets meer horen over 'radicalisering', maar vond ik het spijtig dat we media volgen in hoe de term gebruikt wordt, en schrik hebben om radicaal genoemd te worden. Ik wou het woord radicaal gebruiken in de zin waarop ik het heb leren kennen: zoals velen ben ik opgegroeid met verhalen en quotes van Malcolm X. Ik noem hem omdat de meeste allochtonen of moslims dan weten wat ik bedoel met een positieve invulling van radicalisering. Hij was een radicale zelfbewuste intellectueel en activist die tegen racisme streed. 'Radicaal' linkte ik ook met radicaal feminisme. Radicale feministen vragen zich af of we blij moeten zijn als we net als de mannen in een arbeidsmarkt zitten waar sociale rechten worden weggenomen, of net als mannen een Staatssecretaris van Asiel en Migratie kunnen worden die vele mannen en vrouwen de toegang tot een menswaardig leven kunnen ontzeggen. Dit gaat dus verder dan 'gelijkheid tussen man en vrouw' eisen. 'Gelijkheid' is niet hetzelfde als rechtvaardigheid.

Ik probeerde dus uit te leggen dat radicalen naar de basis van het onrecht kijken, en vooruitgang en bevrijding niet enkel zien als vooruitgang van 1 individu of enkel de eigen groep. Ze maken ook duidelijk hoe er bij onrecht niet enkel slachtoffers zijn maar ook verantwoordelijken voor dat onrecht. En die verantwoordelijken hebben liever dat je 'gematigd' bent zodat je enkel met kleine oppervlakkige veranderingen tevreden bent. Na het gesprek bij de Pianofabriek was ik blij om te zien dat verschillende personen in het publiek dezelfde visie deelden over de noodzaak van radicalisering in ons verzet tegen racisme, armoede en seksisme.